

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 14., špeciálne číslo vydané v auguste 2026

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: V lese. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translatológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

doc. Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Inštitút pre vedu, kultúru a spoločenský rozvoj)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Inštitút pre vedu, kultúru a spoločenský rozvoj

IČO: 57728038, Bajkalská 12B, 080 01 Prešov, Slovensko

v spolupráci s vydavateľstvom UNIVERSUM-EU, spol. s r. o.

SOUČASNÝ STAV A BUDOUCÍ ROZVOJ POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRO SENIORY V OKRESE HODONÍN Z POHLEDU POSKYTOVATELŮ A ZŘIZOVATELŮ

THE CURRENT STATE AND FUTURE DEVELOPMENT OF RESIDENTIAL SOCIAL SERVICES FOR OLDER PEOPLE IN THE HODONÍN DISTRICT FROM THE PERSPECTIVE OF SERVICES PROVIDERS AND FOUNDERS

Martina Štepanovská, Pavel Bryndzák, Martin Klement¹, Szilvia Buzalová²

Martina Štepanovská je absolventkou studijního programu Sociální práce na Institutu ošetrovatelství a sociální práce MUDr. Pavla Blahu ve Skalici, Vysoké školy zdravotníctví a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave. Odborne sa zameruje na dostupnosť a kvalitu pobytových sociálnych služieb pre seniory. Pavel Bryndzák pôsobí v oblasti riadenia, sociálnej práce a špeciálnej pedagogiky. Odborne sa venuje systému starostlivosti o deti s poruchami správania, reedukácii a medziinštitucionálnej spolupráci pri ochrane najlepšieho záujmu dieťaťa. Martin Klement a Szilvia Buzalová sa vo svojej činnosti venujú uvedenej problematike.

Martina Štepanovská is a graduate of the Social Work programme at the Institute of Nursing and Social Work of MUDr. Pavol Blaho in Skalica, St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava. Her professional focus is the accessibility and quality of residential social services for older people. Pavel Bryndzák works in the fields of management, social work and special education. His professional focus includes the care system for children with behavioural disorders, re-education and inter-institutional cooperation aimed at protecting the best interests of the child. Martin Klement and Szilvia Buzalová in their professional activities focus on the aforementioned issue.

¹ Adresa pracoviska: PhDr. Martina Štepanovská, PhD., doc. PhDr. Pavel Bryndzák, PhD., ThLic. PaedDr. PhDr. Martin Klement PhD., PhD., PhD.h.c., MBA, LL.M., Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Inštitút sociálnej práce a ošetrovatelstva MUDr. Pavla Blahu, Katedra sociálnej práce bl. Jána Havlíka, Potočná 58, 909 01 Skalica

E-mail: stepanovska@zpsi.sk, bryndzak@vssvalzbety.sk, klement@vssvalzbety.sk

² doc. PhDr. Szilvia Buzalová, PhD. Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce sv. Ladislava, Slovenská 5587/11A, 940 02 Nové Zámky
E-mail: buzalova@vssvalzbety.sk

Abstract

The paper examines the current situation and development prospects of residential social services for older people in the Hodonín district from the perspectives of providers and founders. A quantitative survey was conducted using two structured questionnaires. The analytical dataset comprised 22 service providers and 20 representatives of municipalities, towns and the regional authority. The findings indicate persistent capacity shortages, difficulties in recruiting qualified staff and limited financial resources. At the same time, individual care planning, client activation and cooperation with families were identified as strengths. Both groups emphasised the importance of coordinated planning and supplementary community-based services. The results support measures aimed at stabilising the workforce, expanding capacity, strengthening professional education and developing predictable multi-source financing.

Key words: residential social services, older people, capacity, personnel, quality, community planning

Abstrakt

Příspěvek analyzuje současnou situaci a perspektivy pobytových sociálních služeb pro seniory v okrese Hodonín z pohledu poskytovatelů a zřizovatelů. Kvantitativní šetření využilo dva strukturované dotazníky. Analytický soubor tvořilo 22 poskytovatelů služeb a 20 zástupců obcí, měst a kraje. Výsledky ukázaly přetrvávající nedostatek kapacit, obtížné získávání kvalifikovaného personálu a omezené finanční zdroje. Za silné stránky byly označeny individuální plánování péče, aktivizace klientů a spolupráce s rodinami. Obě skupiny zdůraznily význam koordinovaného plánování a doplňkových komunitních služeb. Zjištění podporují opatření zaměřená na stabilizaci pracovníků, rozšiřování kapacit, odborné vzdělávání a předvídatelné vícezdrojové financování.

Klíčová slova: pobytové sociální služby, senioři, kapacita, personál, kvalita, komunitní plánování

Úvod

Stárnutí populace zvyšuje požadavky na dostupnost, kvalitu a dlouhodobou udržitelnost sociálních služeb (Český statistický úřad, 2025). Pobytové služby zůstávají nezastupitelné zejména pro seniory, kteří vzhledem ke zdravotnímu stavu, ztrátě soběstačnosti nebo absenci neformální podpory nemohou setrvat v domácím prostředí. Systém však musí reagovat nejen zvyšováním počtu lůžek, ale také rozvojem terénních, ambulantních a odlehčovacích služeb, které mohou oddálit nebo omezit potřebu trvalého pobytu v zařízení (Dudová, 2015; Prudká, 2015). Problematické potřeb sociálních služeb poskytovaných seniorům v domácím prostředí i v zařízeních sociálních služeb se věnují také Sosnová et al. (2026). Kvalita sociálních služeb je spojena s individuálním plánováním, respektováním potřeb klienta, kvalifikací zaměstnanců, řízením organizace a spoluprací s rodinou i komunitou. Sociální práce v této oblasti propojuje přímou podporu klienta s koordinací zdrojů a plánováním služeb na místní a regionální úrovni (Matoušek et al., 2013; Kolektiv autorů, 2020). Význam zřizovatelů vyplývá rovněž ze zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který obcím a krajům ukládá zjišťovat potřeby obyvatel a spolupracovat při zajišťování dostupnosti služeb. Okres Hodonín zahrnuje městské i

venkovské oblasti a čelí kombinaci demografického stárnutí, odchodu mladších obyvatel a nerovnoměrné dostupnosti služeb. Cílem příspěvku je posoudit kapacitní, personální a organizační podmínky pobytových služeb pro seniory a porovnat postoje poskytovatelů se stanovisky zřizovatelů. Pozornost je věnována kvalitě péče, vzdělávání zaměstnanců, spolupráci s rodinami, inovacím a strategickému plánování.

Teoretická východiska

Demografické stárnutí a proměna potřeb seniorů

Demografické stárnutí není pouze růstem počtu osob ve vyšším věku, ale také proměnou struktury potřeb, rodinných vztahů a nároků na veřejné služby. Prodlužování života zvyšuje počet let, během nichž mohou senioři potřebovat podporu při zvládání běžných činností, zdravotní péči nebo koordinaci několika forem pomoci. Současně přibývá jednočlenných seniorských domácností a situací, kdy blízcí nemohou zajistit každodenní péči v potřebném rozsahu. Tyto změny posilují význam dostupné sítě terénních, ambulantních i pobytových služeb a vyžadují, aby její kapacita vycházela z průběžně zjišťovaných regionálních potřeb (Český statistický úřad, 2025; Prudká, 2015).

Rodinná péče přitom zůstává jedním z hlavních zdrojů podpory ve stáří, avšak její možnosti jsou ovlivněny zaměstnaností pečujících, prostorovou vzdáleností členů rodiny, finanční situací i délkou a intenzitou péče. Formální služby proto nemají rodinu jednoduše nahrazovat, ale doplňovat ji, odlehčovat pečujícím a předcházet jejich přetížení. Dostupnost odlehčovacích, pečovatelských a poradenských služeb může prodloužit setrvání seniora v přirozeném prostředí, zatímco pobytová služba představuje potřebnou návaznou možnost v situaci vysoké závislosti nebo chybějící neformální podpory (Dudová, 2015).

Sociální práce se seniory

Sociální práce se seniory vychází z respektu k důstojnosti, autonomii a individuální životní zkušenosti člověka. Jejím úkolem není pouze řešit nepříznivou sociální situaci, ale také posilovat zachované schopnosti klienta, zprostředkovávat zdroje pomoci, podporovat jeho rozhodování a koordinovat spolupráci rodiny, zdravotnických služeb, obce a poskytovatele. V pobytovém zařízení sociální pracovník vstupuje do procesu od prvního kontaktu se zájemcem přes sociální šetření a uzavření smlouvy až po individuální plánování, podporu vztahů a řešení změn klientovy situace (Matoušek et al., 2013). Konkrétní podoba této role přitom souvisí s postavením sociálního pracovníka v systému sociálních služeb dané země (Liszoková a Holeková, 2025).

Zvláštní význam má prevence sociální izolace a podpora participace. Přejít do pobytového zařízení může znamenat ztrátu známého prostředí, části sociálních rolí a dosavadních každodenních návyků. Kvalitní sociální práce proto sleduje nejen bezpečí a uspokojení základních potřeb, ale také kontinuitu životního příběhu, možnost volby, kontakt s blízkými a zapojení do života zařízení i místní komunity. Aktivizace má odpovídat schopnostem a přáním konkrétního člověka; nemá být samoúčelným vyplněním času, nýbrž prostředkem zachování kompetencí, vztahů a smysluplnosti života (Matoušek et al., 2013; Prudká, 2015).

Systém a legislativní rámec sociálních služeb

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, vymezuje základní druhy a formy sociálních služeb, podmínky jejich poskytování, práva uživatelů i povinnosti poskytovatelů. Pobytové služby pro seniory zahrnují zejména domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem; jejich využití má navazovat na individuálně posouzenou nepříznivou sociální situaci. Zákonný rámec současně zdůrazňuje ochranu práv, smluvní charakter služby, příspěvek na péči, registraci poskytovatelů a kontrolu kvality. Obce a kraje mají zjišťovat potřeby obyvatel a podílet se na vytváření podmínek pro dostupnost odpovídající pomoci (Česko, 2006).

Dostupnost služby nelze redukovat na celkový počet lůžek. Rozhoduje také územní rozmístění kapacit, cílová skupina zařízení, personální zajištění, čekací doba, finanční dosažitelnost a návaznost na zdravotní a komunitní služby. Regionální plánování proto musí propojovat statistická data, zkušenosti poskytovatelů, postoje zřizovatelů a potřeby samotných seniorů a pečujících. Více zdroje financování má vytvářet předvídatelné podmínky nejen pro běžný provoz, ale také pro obnovu objektů, rozšiřování kapacit a zavádění nových forem péče (Prudká, 2015; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Kvalita pobytových služeb

Kvalita pobytové sociální služby je mnohorozměrná. Vedle materiálního a technického zázemí zahrnuje odbornou úroveň pracovníků, bezpečí, ochranu práv, individuální plánování, kontinuitu péče, způsob komunikace a možnost klienta ovlivňovat svůj každodenní život. Organizační předpoklady kvality tvoří srozumitelné pracovní postupy, stabilní tým, průběžné vzdělávání, supervize, řízení rizik a pravidelné vyhodnocování služby. Nedostatek pracovníků se proto neprojevuje jen provozní zátěží, ale může omezovat čas pro individuální práci, aktivizaci a kontakt s rodinou (Kolektiv autorů, 2020).

Individuální plánování převádí obecné poslání služby do konkrétních cílů podpory. Má vycházet z přání, možností a potřeb klienta, být průběžně vyhodnocováno a měnit se spolu s jeho situací. Důležitým zdrojem informací může být rodina, nesmí však nahrazovat hlas samotného seniora. Spolupráce s blízkými je přínosná zejména při adaptaci na zařízení, zachování životních návyků a řešení změn zdravotního či sociálního stavu. Podmínkou je jasné vymezení rolí, respekt k soukromí a souhlasu klienta a pravidelná komunikace mezi všemi zúčastněnými (Kolektiv autorů, 2020; Matoušek et al., 2013).

Rozvoj služeb v regionálním kontextu

Budoucnost pobytových služeb spočívá v jejich propojení s komunitní sítí, nikoli v izolovaném rozšiřování institucionálních kapacit. Terénní péče, denní služby, odlehčovací podpora, dostupné bydlení, doprava a poradenství mohou předcházet předčasnému přijetí do zařízení. Jestliže již pobytová péče odpovídá potřebám seniora, měla by zachovávat vazby na rodinu, obec a běžný život. Perspektivu zařízení proto určují současně kapacita, personální stabilita, odborná kvalita, schopnost inovovat a koordinace aktérů na místní, krajské a státní úrovni (Dudová, 2015; Prudká, 2015; Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024).

Metodika

Výzkum měl kvantitativní, průřezový a deskriptivní charakter. Data byla získána prostřednictvím dvou strukturovaných dotazníků. První byl určen vedoucím pracovníkům pobytových a obdobných služeb pro seniory, druhý zástupcům obcí, měst a kraje. Otázky byly převážně uzavřené a zaměřovaly se na hodnocení kvality, kapacity, personální situace, vzdělávání, individuálního plánování, inovací, financování a koordinace služeb. Výsledky byly zpracovány pomocí absolutních a relativních četností v souladu se zásadami kvantitativního výzkumu v sociální práci (Hricová, Ondrášek a Urban, 2023).

Výzkumné otázky

VO1: Jaké překážky považují poskytovatelé pobytových sociálních služeb pro seniory v okrese Hodonín za nejzásadnější při zajišťování kvalitní péče?

VO2: Které vzdělávací oblasti považují poskytovatelé za nejdůležitější pro odborný rozvoj zaměstnanců?

VO3: V jakém rozsahu využívají poskytovatelé individuální plánování, aktivizaci klientů a spolupráci s rodinami?

VO4: Jak zřizovatelé hodnotí současnou kapacitu pobytových zařízení vzhledem k regionální poptávce?

VO5: Jaký význam přisuzují zřizovatelé doplňkovým službám při snižování tlaku na pobytové kapacity?

VO6: Jak zřizovatelé hodnotí význam koordinace obcí, kraje, státu, poskytovatelů a neziskových organizací pro další rozvoj služeb?

Skupina respondentů	Osloveno	Zařazeno	Návratnost
Poskytovatelé služeb	24	22	91,7 %
Zřizovatelé a veřejná správa	32	20	62,5 %
Celkem	56	42	75,0 %

Tabulka 1 – Struktura analytického souboru

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky

Hodnocení poskytovatelů

Většina poskytovatelů hodnotila kvalitu služeb jako průměrnou s prostorem pro zlepšení. Současně 90,9 % zařízení uvedlo, že poptávka převyšuje nabídku. Hodnocení podpory ze strany veřejné správy bylo diferencovanější: více než polovina ji označila za dobrou, přibližně dvě pětiny za průměrnou a jeden poskytovatel za nedostatečnou.

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Kvalita služeb	Velmi dobrá	5	22,7 %
Kvalita služeb	Průměrná	16	72,7 %

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Kvalita služeb	Nízká	1	4,5 %
Kapacita	Poptávka převyšuje nabídku	20	90,9 %
Kapacita	Nabídka je vyrovnaná	2	9,1 %
Veřejná podpora	Dobrá	12	54,5 %
Veřejná podpora	Průměrná	9	40,9 %
Veřejná podpora	Nedostatečná	1	4,5 %

Tabulka 2 – Kvalita, kapacita a veřejná podpora podle poskytovatelů

Zdroj: vlastní zpracování

Personální nedostatek označilo za vážný problém 40,9 % poskytovatelů a zbývajících 59,1 % jej hodnotilo jako částečný problém. Komunikační dovednosti a práce s klienty s demencí byly dominantní vzdělávací prioritou. Aktivní zapojování zaměstnanců do rozhodování uvedlo 72,7 % zařízení.

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Nedostatek personálu	Vážný problém	9	40,9 %
Nedostatek personálu	Částečný problém	13	59,1 %
Priorita vzdělávání	Komunikace a demence	20	90,9 %
Priorita vzdělávání	Digitální kompetence	1	4,5 %
Priorita vzdělávání	Řízení služby	1	4,5 %
Zapojení zaměstnanců	Aktivní	16	72,7 %
Zapojení zaměstnanců	Příležitostné	6	27,3 %

Tabulka 3 – Personální situace a vzdělávání podle poskytovatelů

Zdroj: vlastní zpracování

Za významné silné stránky lze považovat důsledné individuální plánování, pravidelnou aktivizaci klientů a pozitivní spolupráci s rodinami. Technologie byly vnímány převážně jako podpůrný prostředek, nikoli jako náhrada osobní péče. V návrzích dalšího rozvoje převažovala spolupráce s komunitou a dobrovolníky.

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Individuální plánování	Důsledné	19	86,4 %
Individuální plánování	Částečné	3	13,6 %

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Aktivizace klientů	Pravidelná	20	90,9 %
Aktivizace klientů	Příležitostná	2	9,1 %
Spolupráce s rodinami	Velmi dobrá	13	59,1 %
Spolupráce s rodinami	Průměrná	9	40,9 %
Technologie	Příležitost ke zlepšení	10	45,5 %
Technologie	Omezený pomocník	12	54,5 %
Preferovaná inovace	Komunita a dobrovolníci	14	63,6 %
Preferovaná inovace	Nové modely péče	5	22,7 %
Preferovaná inovace	Chytré technologie	3	13,6 %

Tabulka 4 – Péče, spolupráce a inovace podle poskytovatelů
Zdroj: vlastní zpracování

Hodnocení zřizovatelů

Tři čtvrtiny respondentů nebyly přímými zřizovateli pobytového zařízení, přesto se vyjadřovaly k plánování a dostupnosti služeb na svém území. Kapacity označilo za výrazně nedostatečné 75,0 % respondentů a zbývajících 25,0 % za spíše nedostatečné. Doplnkové služby byly hodnoceny pozitivně a 95,0 % respondentů považovalo meziinstitucionální spolupráci za zcela zásadní.

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Zřizovatelská role	Není přímým zřizovatelem	15	75,0 %
Kapacita	Výrazně nedostatečná	15	75,0 %
Kapacita	Spíše nedostatečná	5	25,0 %
Doplnkové služby	Velmi efektivní	13	65,0 %
Doplnkové služby	Spíše efektivní	7	35,0 %
Spolupráce aktérů	Zcela zásadní	19	95,0 %
Spolupráce aktérů	Důležitá	1	5,0 %
Personál	Klíčová bariéra rozvoje	9	45,0 %
Komunitní plán	Zpracován	17	85,0 %
Komunitní plán	Nezpracován	3	15,0 %

Ukazatel	Kategorie	n	Podíl
Krizová událost	Ovlivnila provoz/kapacitu	5	25,0 %

Tabulka 5 – Hodnocení dostupnosti a koordinace služeb zřizovateli
Zdroj: vlastní zpracování

Syntéza hlavních zjištění

Oblast	Zjištění	Priorita pro praxi
Kapacita	Poptávka převyšuje nabídku	Rozvoj pobytových i doplňkových služeb
Personál	Nedostatek kvalifikovaných pracovníků	Stabilizace, odměňování a supervize
Vzdělávání	Dominují komunikace a demence	Průběžné odborné vzdělávání
Kvalita	Silné individuální plánování a aktivizace	Udržet personifikovaný přístup
Koordinace	Spolupráce je hodnocena jako zásadní	Propojit obce, kraj, stát a poskytovatele
Inovace	Technologie mají podpůrnou roli	Rozvíjet technologie bez oslabení lidského kontaktu

Tabulka 6 – Klíčové oblasti rozvoje pobytových sociálních služeb
Zdroj: vlastní zpracování

Diskuse

Výsledky výzkumu ukazují souběh tří strukturálních problémů pobytových sociálních služeb pro seniory v okrese Hodonín: nedostatečné kapacity, nedostatek kvalifikovaného personálu a nejisté financování. Tyto oblasti nelze posuzovat odděleně, protože vytvářejí vzájemně se posilující mechanismus. Rozšíření lůžkové kapacity bez odpovídajícího počtu pracovníků nemusí zvýšit reálnou dostupnost péče; může naopak vést k růstu pracovního zatížení, omezení individuálního přístupu a zhoršení stability týmů. Obdobně nelze dlouhodobě stabilizovat personál bez předvídatelného financování provozu, odměňování a profesního rozvoje. Rozhodování o nových kapacitách by proto mělo vždy zahrnovat personální a finanční rozvahu a vycházet z regionální analýzy poptávky, čekacích dob, míry závislosti žadatelů a územní dostupnosti jednotlivých služeb.

Zjištěná převaha poptávky nad nabídkou potvrzuje, že samotná pobytová zařízení nemohou dlouhodobě absorbovat všechny důsledky demografického stárnutí. Odborná literatura upozorňuje, že udržitelný systém péče musí propojovat pobytové, ambulantní, terénní a neformální formy podpory (Dudová, 2015; Prudká, 2015). Rozvoj nových lůžek je opodstatněný zejména pro osoby s vysokou mírou závislosti a potřebou nepřetržité podpory, současně však musí být doprovázen rozšiřováním pečovatelských a odlehčovacích služeb, denních stacionářů, dostupného poradenství a podpory rodinných pečujících. Takto koncipovaná síť může oddálit předčasný vstup seniora do pobytového zařízení, snížit tlak na

čekací listiny a umožnit, aby omezené pobytové kapacity využívali především lidé, jejichž potřeby již nelze bezpečně zajistit v domácím prostředí.

Pozitivním výsledkem je vysoký podíl zařízení využívajících individuální plánování, pravidelnou aktivizaci klientů a spolupráci s rodinami. Tyto postupy odpovídají současnému pojetí kvality, které vychází z potřeb konkrétního člověka, ochrany jeho práv, zachování autonomie a průběžného hodnocení poskytované podpory (Kolektiv autorů, 2020). Jejich deklarované využívání však samo o sobě nezaručuje skutečnou individualizaci péče. Rozhodující je, zda se osobní cíle klienta promítají do každodenní praxe, zda jsou plány pravidelně aktualizovány a zda má pracovník dostatek času s klientem pracovat. Poskytovatelé by proto měli vedle formální kontroly dokumentace sledovat také zkušenost klientů, naplňování osobních cílů a návaznost mezi plánováním, aktivizací a běžným režimem zařízení.

Spolupráce s rodinou představuje důležitý předpoklad kontinuity péče, zejména při přijetí seniora, získávání informací o jeho životních návycích a zvládání změn zdravotního nebo sociálního stavu. Současně je však nutné předcházet situaci, kdy požadavky rodiny zastíní přání samotného klienta. Zařízení by měla jasně vymezit role jednotlivých aktérů, vytvářet dostupné komunikační kanály a pravidelně projednávat očekávání rodiny i klienta. Vhodné je rovněž nabízet rodinným příslušníkům základní poradenství a podporu při adaptaci na změnu jejich pečující role. Takové nastavení může omezovat konflikty, posilovat důvěru a současně chránit soukromí a rozhodovací práva seniora (Matoušek et al., 2013).

Za hlavní vzdělávací priority byly označeny komunikace a péče o osoby s demencí. Výsledek odpovídá měnící se struktuře klientů pobytových služeb, u nichž se stále častěji kombinují omezení soběstačnosti, kognitivní poruchy, komunikační obtíže a náročné behaviorální projevy. Jednorázová školení však nemohou nahradit systematický rozvoj kompetencí. Vzdělávání by mělo být navázáno na konkrétní potřeby pracoviště, doplněno supervizí, případovými rozbory, metodickou podporou a předáváním zkušeností v týmu. Současně musí být spojeno s odpovídajícím odměňováním, prevencí syndromu vyhoření, podporou vedoucích pracovníků a možnostmi profesního růstu. Potřebu personální a investiční stabilizace zdůrazňují také rozvojové dokumenty MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2024). Více zdroje financování by proto mělo být nastaveno předvídatelně a umožňovat nejen běžný provoz, ale rovněž dlouhodobé plánování pracovních míst, vzdělávání a obnovu zázemí. Zřizovatelé přisuzovali význam komunitnímu plánování a koordinaci obcí, kraje, státu, poskytovatelů a neziskových organizací. Zákon č. 108/2006 Sb. vytváří rámec pro zjišťování potřeb a spolupráci jednotlivých aktérů, avšak samotná existence komunitního nebo střednědobého plánu nezaručuje, že služby budou odpovídat reálné poptávce (Česko, 2006). Plánování by mělo být pravidelně aktualizováno na základě jednotně sledovaných údajů o počtu a struktuře žadatelů, čekacích dobách, odmítnutých žádostech, personálních možnostech a využívání návazných služeb. Součástí procesu má být také posouzení rozdílů mezi městskými a venkovskými oblastmi okresu. Stanovené priority je následně nezbytné propojit s konkrétními rozpočtovými, investičními a personálními rozhodnutími a určit odpovědnost za jejich realizaci a vyhodnocení.

Technologie byly respondenty hodnoceny spíše jako podpůrný prostředek než jako hlavní zdroj inovací. Takový postoj lze považovat za realistický, protože digitální dokumentace, komunikační systémy, asistivní technologie a bezpečnostní prvky mohou zvýšit bezpečí a

omezit administrativní zátěž, nemohou však nahradit vztahovou a emocionální dimenzi péče. Zavádění technologií by proto mělo předcházet posouzení konkrétního problému, očekávaného přínosu, nároků na obsluhu a ochrany osobních údajů. Vhodné je upřednostnit řešení, která pracovníkům uvolňují čas pro přímou péči, podporují komunikaci s rodinou nebo prokazatelně zvyšují bezpečnost klientů. Do hodnocení pilotního provozu by měli být zapojeni zaměstnanci i senioři, aby technologická inovace nevytvářela nové bariéry a odpovídala jejich schopnostem a potřebám.

Výsledky současně ukazují, že perspektivu pobytových služeb nelze hodnotit pouze podle kapacity nebo technického stavu zařízení. Dlouhodobá udržitelnost vzniká propojením dostatečných zdrojů, stabilního personálu, odborného řízení, dostupné návazné sítě a respektu k potřebám klienta. Pro praxi z toho vyplývá potřeba společně plánovat investice do budov i lidí, zachovat individuální plánování a aktivizaci jako skutečně používané nástroje péče, systematicky podporovat rodiny a rozvíjet služby, které seniorům umožňují co nejdéle setrvat v přirozeném prostředí. Úspěšnost těchto opatření by měla být vyhodnocována prostřednictvím kombinace provozních ukazatelů a zkušeností klientů, rodin i pracovníků.

Závěr

Výsledky výzkumu ukázaly, že pobytové sociální služby pro seniory v okrese Hodonín se potýkají především s rostoucí poptávkou, nedostatečnými kapacitami, nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a nejistotou financování. Uvedené problémy jsou vzájemně propojené a nelze je řešit izolovaně. Rozšiřování kapacit bez odpovídajícího personálního zabezpečení a stabilních finančních zdrojů by nemuselo vést ke zvýšení skutečné dostupnosti služeb a mohlo by negativně ovlivnit kvalitu poskytované péče. Poskytovatelé i zřizovatelé se proto shodují na potřebě koordinovaného a dlouhodobého plánování, které bude vycházet z aktuálního vývoje poptávky, čekacích dob, personálních možností a specifických potřeb seniorů v jednotlivých částech regionu.

Výzkum současně poukázal na významné vnitřní zdroje regionálních zařízení. Patří k nim zejména využívání individuálního plánování, pravidelná aktivizace klientů, spolupráce s rodinnými příslušníky a zájem o další rozvoj odborných kompetencí zaměstnanců. Tyto prvky představují důležitý předpoklad zachování důstojnosti, autonomie a kvality života seniorů. Jejich skutečný přínos však závisí na dostatečném počtu pracovníků, jejich odborné připravenosti a možnosti věnovat klientům potřebný čas. Stabilizace personálu proto musí zahrnovat nejen odpovídající finanční ohodnocení, ale také průběžné vzdělávání, supervizi, podporu týmové spolupráce, prevenci pracovního přetížení a vytvoření podmínek pro profesní rozvoj.

Budoucnost péče o seniory v okrese Hodonín nelze spojovat pouze s výstavbou nových pobytových zařízení nebo navyšováním počtu lůžek. Udržitelným řešením je vytvoření vzájemně provázané sítě pobytových, ambulantních, terénních, odlehčovacích a poradenských služeb. Takový systém může pružněji reagovat na rozdílnou míru soběstačnosti seniorů, podporovat jejich setrvání v přirozeném prostředí a současně snižovat zatížení rodinných pečujících i tlak na pobytové kapacity. Pobytová péče by měla být přednostně dostupná osobám, jejichž zdravotní a sociální situace již neumožňuje bezpečné zajištění potřebné podpory v domácím prostředí.

Klíčovým předpokladem dalšího rozvoje je pravidelná spolupráce obcí, kraje, státu, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení a neziskových organizací. Komunitní a střednědobé plánování musí být propojeno s konkrétními rozpočtovými a investičními rozhodnutími a opírat se o průběžné vyhodnocování potřeb obyvatel. Významnou součástí tohoto procesu je rovněž předvídatelné vícezdrojové financování, které poskytovatelům umožní plánovat personální kapacity, modernizaci zařízení, vzdělávání pracovníků a rozvoj návazných služeb.

Lze uzavřít, že dlouhodobá udržitelnost pobytových sociálních služeb pro seniory v okrese Hodonín bude záviset na schopnosti propojit kapacitní rozvoj s personální stabilitou, odbornou kvalitou a dostupností komunitní podpory. Pouze koordinovaný, regionálně plánovaný a na potřeby člověka orientovaný systém může zajistit, aby sociální služby reagovaly nejen na rostoucí počet seniorů, ale také na rozdílnost jejich životních situací a potřeb. Takto koncipovaná síť může přispět k dostupné, bezpečné a kvalitní péči, která respektuje důstojnost seniorů, podporuje jejich autonomii a současně poskytuje potřebnou oporu jejich rodinám.

*Tento článek doporučil k publikování ve vědeckém časopise Mladá veda:
prof. PaedDr. Peter Jusko, PhD.*

Použitá literatura

1. ČESKO, 2006. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů [online]. [cit. 30. června 2025]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
2. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2025. Zařízení sociálních služeb a jejich klienti [online]. Praha: ČSÚ [cit. 30. června 2025]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/seniori-v-datech/zarizeni-socialnich-sluzeb-a-jejich-klienti>
3. DUDOVÁ, Radka, 2015. Postarat se ve stáří: rodina a zajištění péče o seniory. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-182-4.
4. HRICOVÁ, Alena, Stanislav ONDRÁŠEK a David URBAN, 2023. Metodologie v sociální práci. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3636-0.
5. LISZOKOVÁ, Mariola a Iva HOLEKOVÁ, 2025. Postavenie sociálneho pracovníka v sociálnych službách v Českej republike a na Slovensku. In: Humanitné a spoločenské vedy v pregraduálnom vzdelávaní 16/2025: zborník vedeckých prác a vedeckých štúdií [CD-ROM]. Bratislava: Z-F LINGUA, s. 82–93. ISBN 978-80-8177-116-3.
6. KOLEKTIV AUTORŮ, 2020. Management a kvalita sociálních služeb. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR. ISBN 978-80-88361-06-0.
7. MATOUŠEK, Oldřich et al., 2013. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
8. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2024. Národní plán obnovy – rozvoj a modernizace sociální péče [online]. Praha: MPSV [cit. 30. června 2025]. Dostupné z: <https://www.apsscr.cz/media/prezentace-mpsv-npo-brozen-2024.pdf>
9. PRUDKÁ, Šárka, 2015. Sociální služby pro seniory v kontextu sociální politiky. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-839-0.
10. SOSNOVÁ, Barbara, Lucia KIMPANOVÁ, Veronika ROHAL' a Eva HALUŠKOVÁ, 2026. Comparison of the Needs of Social Services Provided to Seniors in Home Care and in Social Service Facilities from the Perspective of Families in the District of Skalica. In: Health & Humanity. Roč. 1, č. 1, s. 43–53. ISSN 2989-5278.

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189